

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid(SZW)
Mw. drs. T. van Ark
Postbus 90801
2509 LV 'S-GRAVENHAGE

Datum
14 februari 2019
Ons kenmerk
SEC/U201900123
Telefoon
[REDACTED]
Bijlage(n)

Onderwerp
VNG advies voorgenomen wijziging van het Bbz 2004

Geachte mevrouw Van Ark,

Op 5 februari jl. ontvingen wij van u het verzoek om een advies op de voorgenomen wijziging van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). In deze brief reageren wij op uw voorstellen.

Van innovatie naar versobering

De nu voorliggende voorstellen tot wijziging van het Bbz komen voort uit de innovatieagenda Bbz, waaraan VNG, Divosa en gemeenten sinds 2016 samen met SZW hebben gewerkt. Deze innovatieagenda had tot doel om het Bbz te innoveren en aan te passen aan de actualiteit. Denk bijvoorbeeld aan het toenemend aantal zzp-ers in relatief laaggeschoolde functies, toenemende regionale samenwerking bij de uitvoering, en de noodzaak tot aanpak van schulden bij ondernemers.

Wij betreuren het ten zeerste dat de innovatieagenda in de afgelopen maanden eenzijdig door SZW is versmald tot slechts het vereenvoudigen van de regeling en het in lijn brengen met de Participatiewet. In onze ogen is dit een versobering van het Bbz en ligt de focus vooral op het verschuiven van de financiële verantwoordelijkheid en de financiële risico's van het Rijk naar gemeenten. Die lijn ondersteunen wij niet. Het Bbz geeft ondernemers namelijk op een gepaste manier een steuntje in de rug en stelt mensen met een bijstandsuitkering in staat via ondernemerschap op eigen benen te gaan staan. Uit cijfers van het CBS (Armoede en sociale uitsluiting) blijkt bovendien dat zelfstandigen en kleine ondernemers het meest kwetsbaar zijn voor armoede. Het Bbz is een belangrijk instrument in het voorkomen en tegengaan van deze problematiek.

Graag brengen wij daarom nogmaals de noodzaak van bredere innovatie onder uw aandacht. In veel regio's wordt samengewerkt in het kader van het Bbz voor een betere uitvoering. Voor veel

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

kleinere gemeenten is de regeling te specialistisch om deze kennis zelf in huis te hebben. De voorgestelde wijzigingen en het bevorderen van regionale samenwerking hangen omgekeerd evenredig met elkaar samen. Regionale samenwerking gaat vaak over meer kwaliteit, meer pro-activiteit, een beter bereik, een snellere afhandeling, etc. Als de middelen voor het Bbz niet meer traceerbaar zijn, zal het ook de vraag zijn in hoeverre gemeenten bereid zijn om de uitvoering van het Bbz in een regionale samenwerking onder te brengen. Immers, wat zijn de reële kosten voor de uitvoering en welk budget is daarvoor beschikbaar?

Kortom, in plaats van een effectievere inzet van het Bbz – het aanvankelijke doel van dit traject – lijken de wijzigingsvoorstellen het Bbz juist in de marge weg te drukken. Het doel lijkt te zijn het Bbz in hoge mate gelijk te trekken met andere uitkeringsvoorzieningen. Daarmee verliest het Bbz juist aan zelfstandige kracht om het vangnet voor ondernemerschap actief uit te voeren en daarmee ook bij te dragen aan de economische structuur.

Onderzoek SEO “Zelfstandig in en uit de bijstand”

In onze brief van 14 januari jl hebben wij u kenbaar gemaakt dat wij niet achter de inhoud van het SEO rapport staan en van mening zijn dat dit onderzoek niet kan dienen als basis voor beleidsvoorstellen tot wijziging van het Bbz. Hoewel SZW ambtelijk aangeeft de beleidskeuzes te baseren op diverse verschillende bouwstenen, en de waarde van het onderzoek afzwakt, volgen de nu voorliggende beleidsvoorstellen één op één uit het SEO onderzoek. Na het publiceren van het onderzoek is – wat ons betreft onterecht – een negatief beeld over de uitvoering van het Bbz door gemeenten ontstaan.

Inhoudelijke reactie op de voorstellen

De afgelopen maanden is er intensief ambtelijk overleg geweest en uitgebreide inhoudelijke input geleverd door gemeenten. De laatste weken leek ambtelijk SZW meer open te staan voor onze inbreng en hebben wij het overleg als constructiever ervaren. Dit zien wij ook terug in de wijzigingsvoorstellen die nu voorliggen voor advies. Diverse beleidsvoorstellen zijn verduidelijkt of gewijzigd. Hiermee wordt voor een deel tegemoetgekomen aan onze bezwaren. Desondanks blijven wij van mening dat de voorliggende voorstellen een sterke versobering van het Bbz betreffen, met meer financiële risico's voor gemeenten. Zoals eerder genoemd: een lijn die wij niet ondersteunen.

Er zijn twee essentiële wijzigingen waar wij grote bezwaren bij hebben en die we hieronder expliciet toelichten.

Eigenstandige financiering van de Bbz-kapitaalverstrekking

Wij waarderen het dat u voorstelt om het terugvorderingspercentage voor de Bbz-kapitaalverstrekking op 75% vast te stellen. Het oorspronkelijk genoemde percentage van 90% wordt in de praktijk niet gehaald, is onrealistisch en leidt daardoor tot hoge kosten bij gemeenten. Het percentage van 75% sluit beter aan op onze ervaringen in de praktijk.

U geeft echter ook aan dat op basis van een analyse van de gemeentelijke verantwoordingen aan het Rijk via de SiSa-bijlagen van de afgelopen jaren het terugvorderingspercentage in de huidige, gemiddelde praktijk van gemeenten is vastgesteld op 80%. Wij hebben twijfels bij de door u gebruikte systematiek om tot dit percentage te komen en krijgen hier nog graag een toelichting op. In de SiSa-bijlagen verantwoorden de gemeenten namelijk de baten en de lasten die verband houden met de kapitaalverstrekking apart. De lasten zien op de verstrekkingen van het jaar zelf. De

baten zien op de ontvangsten (aflossing en rente). Deze ontvangsten hebben betrekking op de jaren voor de verstrekking. Dit wordt als één bedrag vermeld. Er is dus geen specificatie per jaar. Vanuit de SiSa is dus niet te achterhalen welke baten op welk jaar betrekking hebben. Dit lijkt alsof er appels met peren worden vergeleken.

Bovendien is van belang dat sinds 2013 de uitgaven voor bedrijfskapitaal steeds verder zijn afgenomen, als gevolg van diverse oorzaken. Het feit dat er nu gemiddeld 80% wordt teruggevorderd heeft vooral te maken met het feit dat gemeenten in de eerdere jaren hogere kapitaalverstrekkingen hebben gedaan waarop nu nog steeds baten worden gegenereerd. Er is als het ware een buffer ontstaan van verstrekte kredieten die nog niet (volledig) zijn terugbetaald. Het percentage wordt hierdoor naar boven toe beïnvloed.

Wij pleiten daarom voor een evaluatiemoment over drie jaar, waarbij op basis van gedegen onderzoek wordt beoordeeld of het nu genoemde terugvorderingspercentage realistisch is.

Afsluiten van de instroom voor oudere zelfstandigen met een niet-levensvatbaar bedrijf of zelfstandig beroep

Wij voorzien een averechts effect van de nu voorgestelde maatregel om de regeling voor ouderen af te sluiten. De arbeidsparticipatie van deze groep oudere ondernemers zal afnemen, en de kosten nemen toe omdat een bijstandsuitkering doorgaans ongeveer het dubbele kost van een aanvulling op het levensonderhoud voor deze groep.

Zelfstandigen ouder dan 55 jaar kunnen momenteel financiële ondersteuning krijgen tot de pensioengerechtigde leeftijd indien zij minstens 10 jaar onafgebroken werkzaam zijn geweest als zelfstandige, onvoldoende inkomsten hebben om van te kunnen leven, maar nog wel een bepaald bedrag aan winst maken (bijna 50% van de hoogte van een uitkering). Het betreft hier weliswaar niet-levensvatbare bedrijven, maar desondanks hardwerkende ondernemers die ongeveer voor de helft in hun eigen inkomen kunnen voorzien en op een nuttige wijze deelnemen aan de samenleving.

Het afschaffen van deze regeling leidt er toe dat deze ondernemers hun bedrijf moeten beëindigen en in de meeste gevallen afhankelijk worden van een uitkering. Oudere werkzoekenden die lang als zelfstandig ondernemer hebben gewerkt blijken namelijk in de praktijk een zeer laag arbeidsperspectief te hebben. Met de mogelijkheid om hun bedrijf voort te zetten kunnen ze nog wel actief participeren op de arbeidsmarkt. Bovendien blijft op die manier de bijdrage van het bedrijf aan de (regionale) economie en de werkgelegenheid in stand.

Gesuggereerd wordt dat er nu voor de doelgroep geen prikkel is om uit deze regeling te komen. Dit gaat in onze ogen uit van wantrouwen en niet van de realiteit. Het gaat namelijk vaak om ondernemers die hun leven lang op eigen kracht een klein bedrijf hebben geëxploiteerd en, bijvoorbeeld om gezondheidsredenen, minder winst kunnen maken. Dit is niet een groep die berekenend te werk gaat om een kleine aanvulling op het inkomen te krijgen.

Het betreft een kleine doelgroep en de ondernemers moeten bij een jaarlijkse hercontrole aan veel voorwaarden blijven voldoen. Er is daarom geen of nauwelijks sprake van oneerlijke concurrentie. De minimale inkomenseis zorgt er bovendien voor dat de aanvulling op het inkomen beperkt blijft.

Alternatieven om de regeling effectiever te maken, zoals het opleggen van een arbeidsverplichting aan een eventuele partner of het verhogen van de leeftijdsgrens in aansluiting op het verhogen van de pensioenleeftijd, zijn wat ons betreft bespreekbaar.

Overige punten

U stelt voor om de instroom bij centrumgemeenten voor Bbz-bijstandsverlening aan ondernemers in de binnenvaart af te sluiten. Wij begrijpen de noodzaak tot vereenvoudiging van deze regeling. We plaatsen hierbij wel de kanttekening dat ondernemers in de binnenvaart niet altijd bij een gemeente staan ingeschreven. Dat kan leiden tot onduidelijkheid over verantwoordelijkheden voor zowel de ondernemers als gemeenten. Ook lopen kleinere gemeenten een onevenredig risico in de voorfinanciering met mogelijke gevolgen voor de schipper.

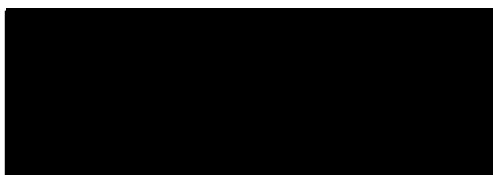
Naast het afsluiten van de regeling voor ondernemers in de binnenvaart als vereenvoudiging van het Bbz, zien wij ook nog andere mogelijkheden tot vereenvoudiging. Denk bijvoorbeeld aan het feit dat voor zelfstandigen geen vrij te laten bedrag voor spaargeld bestaat, terwijl dit voor andere bijstandsgerechtigden wel geldt. Alleen voor zakelijk vermogen en vermogen in de eigen woning bestaan bijzondere regels. Van de zelfstandige wordt verwacht dat eventueel privé spaargeld wordt ingezet voor de bestaansvoorziening. Wij vinden het een gemiste kans dat dit niet is meegenomen in de nu voorliggende voorstellen.

Tot slot

Wij lichten onze reactie graag mondeling aan u toe. Hiervoor is inmiddels een afspraak met u gemaakt. Wij hopen dat u op basis van onze inbreng de nu voorliggende voorstellen in een breder kader bekijkt en besluiten neemt die de participatie van, en ondersteuning aan kwetsbare ondernemers bevordert en gemeenten de mogelijkheid biedt om maatwerk te bieden aan deze doelgroep.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Algemeen directeur

